

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BÖLÜMÜ **ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ**

Dr. Canan SAVRAN*

Bireylerin psiko-sosyal açıdan gelişmelerine ve gereksinimlerini karşılamalarına yönelik olarak sağlanan etkinlik ve yardımlar; Psikolojik Danışma etkinliğini oluşturmaktadır. Şüphesiz Psikolojik Danışma sürecinin odak noktasında danışman yer alır. Psikolojik danışma işlemlerini yürüten danışman, profesyonel bir eleman olup; Psikoloji ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma anabilim dallarında öğrenim görmüştür. Psikolojik Danışma için yetkili ve yeterli kılan bir danışmanın kuramsal-uygulamalı bilgi ve becerileri, sistematik ve örgün programlarda kazanmış olmaları gerekmektedir. Ancak sadece gerekli bilgi ve becerileri kazanmış olmak, etkili bir danışmanlık için yeterli değildir. Bu özelliklerin yanı sıra danışmanların belli kişilik özelliklerine sahip olmaları beklenmektedir. Bergin (1970) danışmanın kişiliğinin, iyi bir danışma süreci için öncelikle önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Yabancı literatürde yer alan pek çok araştırmada danışmanın teknik davranışlarının, kişisel özellikleri tarafından önemli derecede etkilendiği görülmektedir.

Danışmanın kişilik özellikleri konusunda etkili ve başarılı bir danışmanda bulunması gereken temel özellikler şunlardır:

1. Bireylere yardım konusunda ilgi duyma
2. Danışanın duygularını anlamada duyarlılık
3. Kişisel uyum
4. Doğallık
5. Kısıtsız hoşgörü
6. Empati
7. Sıcak, yakın ilişkiler kurabilme
8. Dürüstlük, samimiyet ve esneklik

Bunlar ve bunun dışında sayılabilecek pek çok özellikler danışmanın Psikolojik Danışma ilişkilerini etkili bir biçimde sürdürmesi ve danışana yardım sağlaması yönünden önemli olmaktadır.

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümleri Öğretim Görevlisi.

Psikolojik kuramlara göre, bireyin yaptığı meslek seçimini öncelikle bireyin psikolojik özellikleri belirlemektedir. Bu psikolojik özellikler içinde bireyin ihtiyaç örüntüleri ve kişilik özellikleri yer almaktadır. Birey bir kez mesleğini seçtikten ve kendisini bu mesleğin gelecekteki uygulayıcısı olarak gördükten sonra, mesleğin gerektirdiği nitelikleri kazanabilme doğrultusunda, kişiliğinde değişiklikler yapmaya başlar. Bu yoldaki başarısı ise, bireyin kişiliğinin buna izin verdiği oranda yüksek olacaktır (Süper, 1963, s.1).

Bu nedenle Psikolojik Danışma alanında eğitim gören ve danışman aday olarak mezun olan bireylerin kişilik yapılarının belirlenmesi ve bunların etkili bir danışmanda bulunması gerekli olan kişilik özellikleri ile uyum içinde olması çok önemlidir.

Yabancı literatürde gerek etkili bir danışmanda gerekse Psikolojik Danışman adaylarında bulunması gerekli kişilik özelliklerine yönelik pek çok araştırmaya rastlanmaktadır. Ancak ülkemizde bugüne kadar bu konuda pek az araştırma yapılmıştır. Hissedilmekte olan eksikliği bir ölçüde de olsa giderebilmek için bu araştırmada Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri incelenecektir. Bu araştırmadan elde edilecek verilerin uzun vadede, Psikolojik Danışmanlık bölümüne öğrenci seçiminde, yetiştirilmesinde temel alınarak, alanda yarar sağlayabileceği umulmaktadır.

Amaçlar

Bu araştırmanın amacı, Danışmanlık bölümü öğrencilerinin kişilik özelliklerinin belirlenmesidir.

Belirlenen bu amacı gerçekleştirebilmek için çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Danışmanlık bölümü öğrencilerinin, kişiliğinin ölçülmesi amacı ile kullanılan sıfat listesinin alt ölçeklerinden aldıkları puanların dağılımı nedir? Bu puanlara dayalı olarak Danışmanlık bölümü öğrencilerin kişilik özellikleri nasıl değerlendirilmektedir?

2. Danışmanlık bölümü öğrencilerinin sıfat listesinde yer alan sıfatlar bazında dağılımı ve yüzdelerik değerleri nelerdir?

3. Psikolojik Danışmanlık bölümü birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencilerinin kişilik yapıları arasında manidar bir farklılık var mıdır?

4. Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencileri cinsiyet faktörü açısından kişiliğe bağlı farklılıklar göstermekte midirler?

5. Kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin sıfat listesinin alt ölçeklerinden aldıkları puanların dağılımı ve buna dayalı olarak kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi nasıldır?

6. Psikolojik danışmanlık bölümü öğrencileri ile kontrol grupları (mühendislik, resim-iş, spor eğitim bölümü öğrencileri) arasında alt ölçekler temelinde manidar bir farklılık var mıdır?

7. Sıfat listesi, farklı ihtiyaç örüntülerine sahip olarak kabul edilen, farklı alanlarda öğrenim gören öğrencileri, sahip oldukları kişilik özellikleri açısından farklı kılabilmekte midir?

Önem

Psikolojik danışma alanındaki yabancı literatür gözden geçirildiğinde, danışmanın kişilik özelliklerinin danışanda olumlu bir değişiklik meydana getirme becerisini veya bir danışman olarak yeteneğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu varsayım temelini psiko-dinamik ve insançı görüşten almaktadır. Freud belirli kişilik özelliklerini ifade etmemesine rağmen, başkalarına danışmanlık yapmak isteyen bireylerin daha fazla içgörü elde etmek için, bilinçaltı analizi yapması gerektiğini savunmuştur. Burada temel nokta, başkalarının sorunlarının anlaşılabilirliği için danışman adaylarının alandaki becerilerini ve bireysel kişiliğini daha fazla geliştirmesi gerekmektedir. Rogers, bu düşünceye; danışmanların danışmanlıkta etkili olabilmeleri için belirli kişilik özelliklerini sergilemeleri gerektiğini eklemiştir.

Freud ve Rogers in bu görüşleri, bu alanda çalışan araştırmacıları etkilemiş ve etkili psikolojik danışma için bir danışmanda bulunması gerekli kişilik özellikleri bilimsel olarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular; Danışmanlık bölümüne öğrenci yerleştirilmesinde ve eğitiminde temel alınmıştır.

Danışmanlık bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları, yabancı literatürde yer alan bulgularla karşılaştırılacaktır. Böylece alanda, bugün içinde bulunduğumuz durumun bir saptaması yapılacaktır. Elde edilen sonuçların, uzun vadede danışmanlık bölümüne öğrenci seçiminde ve bu öğrencilerin eğitilmesinde alınacak önlemler açısından bir ışık tutabilmesi umulmaktadır.

Sayırlar

Bu araştırmada temel alınan varsayımlar şunlardır:

1. Danışma sürecinin odak noktasında danışman bulunur.
2. Danışmanların etkili danışma etkinliğini sürdürebilmeleri için olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir.
3. Araştırmanın deney ve kontrol gruplarını oluşturan öğrenciler, kendi bölümlerinin karakteristiklerini yansıtmaktadırlar.
4. Araştırmada veri toplama amacıyla kullanılan Sıfat Listesi, kişilik özelliklerini belirlemede kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir araçtır.
5. Sıfat Listesine bütün deneklerin samimi cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın deney grubunu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencileri

oluşturmuştur. Boğaziçi üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü öğrencileri araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

2. Araştırma deneklerin teste verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

3. Kontrol grubu, üç ayrı bölüm ile sınırlıdır.

Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul'da bulunan üniversitelerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Marmara ve İstanbul üniversiteleri Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümlerinde okuyan 111 birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri meydana getirmiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümü öğrencilerinin kişilik özelliklerinin karşılaştırılmasını mümkün kılmak için araştırmada ayrıca kontrol grubu kullanılmıştır. Psikolojik danışma bölümü öğrencilerinden farklı kişilik ve ihtiyaç örüntülerine sahip olduğu kabul edilen 30'ar kişilik Mühendislik, Resim ve Beden Eğitimi bölümü öğrencileri kontrol gruplarını meydana getirmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemek üzere, veri toplama aracı olarak Sıfat Listesi (Adjective Check List) kişilik testi kullanılmıştır. Sıfat listesinin 28 alt ölçeği bulunmaktadır.

Testin, deney ve kontrol gruplarına uygulanmasından sonra, her öğrencinin 28 alt ölçek temelinde ham puanları elde edilmiştir. Daha sonra bu puanlar cinsiyet ve işaretlenen sıfat sayısı kategorilerine göre standart puanlara çevrilmiştir.

En son aşamada ise, deney ve kontrol gruplarının standart puanları temel alınarak, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar bulunmuştur.

Deney ve kontrol gruplarının test sonuçları açısından farklılığı "t testi" ile ayrıca sulanmıştır.

Sıfat listesinin değerlendirme sistemi dışında, deney grubunun işaretledikleri sıfatlar açısından frekans ve yüzdelik değerleri bulunmuştur. Daha sonra sıfatlar, işaretlenme sıklığı ve yüzdesi açısından dereceleme ölçeğine tabi tutularak, ilk yirmi sırayı oluşturan sıfatlar belirlenmiştir. Bu sıfatların Danışmanlık Bölümü öğrencilerinin genel karakteristiğini oluşturacağı kabul edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Psikolojik Danışmanlık Bölümü öğrencilerine uygulanan testin sonuçları, puanlama anahtarı temel alınarak ilk önce ham puanlara, ardından da işaretledikleri sıfat sayısına ve cinsiyet faktörüne bağlı olarak standart puanlara çevrilmiştir.

Deney grubunun, testin alt ölçeklerinden aldıkları standart puanların aritmetik ortalaması ve standart kayma değerleri Tablo l'de sunulmuştur.

İşaretlenen toplam sıfat sayısı açısından Danışmanlık bölümü öğrencileri genel olarak; acelesiz, çekingen ve düşünmeden hareket etmekten kaçman kişilerdir. Ego idealleri alçak gönüllülük ve ağırbaşlılıktır. Sorumluluk sahibidirler.

Kontrol ölçekleri içinde 2. sırada yer alan "tercih edilen olumlu sıfatların sayısı alt ölçeğinden, kontrol grubu, norm grubunun üstünde puan almışlardır. Sıfat Listesi el kitabına göre bu ölçekten normalin üstünde puan alanların genel özellikleri şunlardır: "Topluluk içinde saygın ve etkin bir yerleri vardır", Tavsiye ve güvence isteyenler ona başvururlar". "Yüksek idealleri vardır". "Açık sözlü ve içtendirler", "Başkalarıyla ilişkilerinde dürüst bir yapı sergilerler". "Uyumludurlar". "Üretkendirler", "Güçlükler karşısında kolay yılmazlar".

Kontrol ölçekleri içinde yer alan 3. alt ölçekten (Tercih Edilmeyen Sıfatların Sayısı), kontrol grubu 50 barajının altında puan almışlardır ($x = 48.76$) Bu grubun genel özellikleri ise şunlardır- "İnce düşüncelidirler, insanları yargılamaktan kaçınırlar. İnsan ilişkilerinde t alıngan değildirler

Genellik ölçeğinden elde edilen, standart puan aritmetik ortalaması, alt ölçekler içinde en yüksek olandır ($x=52,3S$) Sıfat listesinin el kitabına göre, bu ölçekten 50'nin üstünde puan alan kişi veya grupların genel karakteristiği şöyledir:- "Davranışları anlayışlı ve düşüncelidir", Açık sözlü ve içtendir", İnsanlarla rahat diyalog kurar", "Başkalarının güvenini kazanmışlardır", "Dünyaya bakış tarzları iyimserdir", "Kendi içinde veya toplumla ilişkilerinde uyumludur".

İhtiyaç ölçekleri içinde en yüksek standart puan değerleri. Gösteriş (51,92), Duyguları anlama (51,66), Değişiklik (51,43) ve Yakınlık (51,36)'dır,

Gösteriş alt ölçeğinden ortalamanın üstünde puan alan kişiler ve grupların genel karakteristikleri şunlardır: "Konuşkandırılar", "Bireysel tempoları hızlıdır", "Yüz ve vücut hareketleri ile duygularını ifade edilebilirler". "Kendilerinden emin ve güvenlidirler", "Başkalarıyla birlikte olmaya önem verirler", İlgi çekici ve etkileyici bir kişiliği vardır", "ihtiyaçlarını toplumun onayladığı yollardan giderme eğilimindedirler", "Duygularını ve düşüncelerini etkileyici bir şekilde ifade ederler". "Özgüvenleri yüksektir".

Duygulan anlama alt ölçeğinden ortalamanın üstünde puan alanlar: "Güvenilir ve sorumluluk sahibidir", "Entelektüel ve kavramsal konulara önem verir", "Mantıklı ve ileri görüşlüdür", Kendisinin ve karşısındaki kişilerin duygularını önemser ve arılamaya çalışır", "Empatik becerileri yüksek olan kişilerdir".

Değişik alt ölçeğinden de ortalamanın üstünde puan almaları nedeniyle Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencileri şu genel kişilik özelliklerine sahiptir: tipik olarak kavrayışı güçlü yapmacıksız, kuvvetli estetik duygulara sahip kişilerdir. Problem ve durumları çabuk kavrarlar, kendilerine güvenirlere ve karmaşık durumlarda, güçlüklerle kolayca göğüs gererler. Dünya. Ayları ile yakından ilgilidirler. Yeniliklere ve değişimlere açıktırlar. Renkli ve hareketli yaşantı sürerler. Sıradan ve tekdüze bir hayat onar için çekici değildir.

Ortalamanın üstünde puana sahip Yakınlık ölçeğinin genel özellikleri de, yukarıda belirtilen özelliklerle çok yakından ilgilidir.

İhtiyaç ölçekleri içinde, ortalamanın altında puan alınmış iki ölçek saldırganlık ve ilgi görme ihtiyacıdır.

Saldırganlık ölçeğinden düşük puan alanlar; toplum tarafından beğenilen, güven duyuları, barışsever ve sabırlı bir kişilik yapısı sergilerler. Başkalarına karşı vericidirler

Danışmanlık bölümü öğrencileri, ilgi görme ihtiyacı ortalamanın altında olan kişilerdir. . Bu tip kişilerin de genel özellikleri daha evvel açıklanan özellikler-doğrultusundadır.

Diğer ölçekler grubu içinde, en yüksek puanlar, 51,72 ile kişisel uyum, 51,23 ile yaratıcı kişilik, 51,09 ile özgüvendir.

Kişisel uyum ölçeğinde ortalamanın, üstünde puan alanlar; yaşama karşı olumlu bir tutum takınan, başkalarıyla birlikte olmaktan, duygusal paylaşımdan zevk alan ve kendilerine yetenekleri konusunda güvenen kişilerdir. Aynı zamanda Freud ün kişisel uyum (Personal Adjustment) için kritik bir ölçüt olarak ortaya attığı şekilde sevme ve çalışma becerisine sahiptirler.

Yaratıcı kişilik alt ölçeğinin skorunun da ortalamanın üstünde olması nedeniyle, kontrol grubu; daha önceki tanımlamalara uygun olarak şöyle nitelendirilebilirler:- Yüksek entelektüel kapasiteye sahip görünürler, yeni fikirler üretmekten ve yeni davranış kalıplarını denemekten hoşlanırlar, konuşmaları akıcıdır; fikirlerini açık bir şekilde ifade ederler, gözü pek, zeki ve çabuk karşılık verirler, davranışları ataktır.

Tablo 1. PDR T DEĞİŞKENİNE GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAM VE SAPMALAR

	PDR T		
	n	\bar{x}	s
N= 111			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	111	49.70	9.64
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	111	50.77	10.07
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	111	48.76	8.95
GENELLİK	111	52.38	8.20
BAŞARMA	111	49.64	10.67
BAŞATLIK	111	50.33	9.43
SEBAT	111	49.43	10.41
DÜZEN	111	49.71	10.02
DUYGULARI ANLAMA	111	51.66	8.38
ŞEFKAT GÖSTERME	111	50.96	8.68
YAKINLIK	111	51.36	9.28
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	111	50.11	10.57
GÖSTERİŞ	111	51.92	9.66
BAĞIMSIZLIK	111	49.67	9.44
SALDIRGANLIK	111	48.99	9.07
DEĞİŞİKLİK	111	51.43	10.28
İLGİ GÖRME	111	49.24	10.03
KENDİNİ SUÇLAMA	111	49.83	10.13
UYARLIK	111	50.41	8.57
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	111	49.62	10.18
OTOKONTROL	111	49.98	8.91
ÖZGÜVEN	111	51.09	10.84
KİŞİSEL UYUM	111	51.72	8.78
İDEAL BENLİK	111	50.62	11.70
YARATICI KİŞİLİK	111	51.23	11.38
ASKERİ LİDERLİK	111	50.55	9.09
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	111	49.59	10.28
KADINSI ÖZELLİKLER	111	51.04	8.99

Yukarıda açıklanan ve ortalamanın üstünde puan alınan her ölçeğin açıklamaları, birbirleri ile tutarlı bir yapı sergilemektedir. Genel itibarıyla Danışmanlık Bölümü öğrencileri kendi içlerinde olduğu kadar toplumla uyum sağlamış, kendilerine güvenen, insanlarla birlikte olmaktan ve duygusal paylaşımından zevk alan kişilerdir. Var olan ihtiyaçlarını; bastırmaktan veya kısıtlamasız açığa vurmaktan ziyade, toplumla ters düşmeden giderebilen kişilerdir Bu nedenle

gerilimleri, kendi iç dünyaları ile fazlasıyla çekişmeleri yoktur Özetlemek gerekirse, Danışmanlık Bölümünün öğrencilerinin Ego sistemleri gelişmiştir.

Amaçlar bölümünde ortaya konan 1. sorunun yanıtı, yukarıda açıklandığı üzere belirlenmiştir.

Yine amaçlar bölümünde ortaya konan 2. soruya yanıt arama t üzere: kontrol grubunun Sıfat Listesinde işaretlediği sıfatlar temel alınarak, her bir sıfat için frekans ve yüzdelik değerleri bulunmuştur.

İşaretlenme sıklığı en yüksek 20 sıfat şöyle sıralanmaktadır: Başkalarının haklarına saygılı (103), Güvenilir (101), Dikkatli (101), Barışçı (95), Anlayışlı (94), Dürüst (94), Candan (94), Saygılı (92), Doğru sözlü (92), Hoşgörülü (91), Doğal (90), Samimi (90). Vicdanlı (89), Gerçekçi (89), Duygulu (88). Açık düşünceli (88), Uyumlu (87). Mantıklı (87). Akılcı (86 ı, Arkadaş canlısı (85).

Belirlenen bu sıfatların tümü. Testin genel değerlendirmesi ile tutarlıdır. Bu nedenle adı geçen bu sıfatlar; araştırma çerçevesi içinde Danışmanlık Bölümü öğrencilerin genel karakteristiği olarak kabul edilebilir.

Araştırma kapsamı içinde yanıt aranan en önemli sorulardan biri, Psikolojik Danışmanlık bölümünde öğrenim gören 1 ve 4, sınıf öğrencileri arasında, kişilik özellikleri açısından farklılığın bulunup bulunmadığıdır. Bu amaçla toplanan veriler TABLO 2 (PDR-4) ve TABLO 3 (PDR-1)'de sunulmuştur.

Tablo 2'nin incelenmesi sonucunda, bütün alt ölçekler temelinde ortalamanın üstünde en yüksek puanlar sırasıyla Duyguları anlama (53.29). Liderlik (53,16), Yaratıcı kişilik (53,12), ideal benlik (52.87), Gösteriş (52,68) ve Yakınlık (52,48) ölçeklerinden elde edilmiştir. En düşük puanlı alt ölçekler ise, ilgi görme ve saldırganlıktır.

PDR-4'lerin en yüksek skor elde ettikleri ölçeklerin aritmetik ortalamaları. PDR- genel sonuçlarından daha yüksektir.

Tablo 4'de PDR-lilerin en yüksek puanlı alt ölçeklerin Değişiklik ve Gösteriş olduğu görülmektedir.

TABLO 2 PDR-4 T DEĞİŞKENİNE GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAMA VE SAPMALAR

PDR-4 T

	n	x	s
N= 53			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	53	49.47	9.73
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	53	51.53	8.83
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	53	47.67	9.29
GENELLİK	53	51.95	8.80
BAŞARMA	53	49.98	9.40
BAŞATLIK	53	51.50	8.58
SEBAT	53	50.50	9.33
DÜZEN	53	51.14	9.04
DUYGULARI ANLAMA	53	53.29	7.65
ŞEFKAT GÖSTERME	53	51.12	9.12
YAKINLIK	53	52.48	8.34
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	53	49.87	11.03
GÖSTERİŞ	53	52.68	10.78
BAĞIMSIZLIK	53	50.26	10.34
SALDIRGANLIK	58	48.15	9.16
DEĞİŞİKLİK	53	50.77	10.48
İLGİ GÖRME	53	47.81	8.46
KENDİNİ SUÇLAMA	53	48.97	9.48
UYARLIK	53	49.89	8.80
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	53	50.00	10.32
OTOKONTROL	53	50.68	9.14
ÖZGÜVEN	53	51.78	10.27
KİŞİSEL UYUM	53	52.60	8.29
İDEAL BENLİK	53	52.87	9.00
YARATICI KİŞİLİK	53	53.12	11.33
ASKERİ LİDERLİK	53	53.16	8.32
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	53	50.22	9.31
KADINSI ÖZELLİKLER	53	49.60	9.23

TABLE 3. PDR-1 T DEĞİŞKENİNE GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAMA VE SAPMALAR

	n	X	s
N=58			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	58	49.91	9.64
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	58	50.07	11.12
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	58	49.76	8.59
GENELLİK	58	52.78	7.66
BAŞARMA	58	49.32	11.78
BAŞATLIK	58	49.26	10.10
SEBAT	58	48.44	11.30
DÜZEN	58	48.39	10.75
DUYGULARI ANLAMA	58	50.18	8.79
ŞEFKAT GÖSTERME	58	50.81	8.34
YAKINLIK	58	50.34	10.03
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	58	50.34	10.22
GÖSTERİŞ	58	51.23	8.54
BAĞIMSIZLIK	58	49.12	8.59
SALDIRGANLIK	58	49.75	9.01
DEĞİŞİKLİK	58	52.03	10.14
İLGİ GÖRME	58	50.55	11.19
KENDİNİ SUÇLAMA	58	50.63	10.71
UYARLIK	58	50.89	8.40
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	58	49.28	10.12
OTOKONTROL	58	49.34	8.73
ÖZGÜVEN	58	50.46	11.39
KİŞİSEL UYUM	58	50.92	9.21
İDEAL BENLİK	58	48.56	13.47
YARATICI KİŞİLİK	58	49.51	11.25
ASKERİ LİDERLİK	58	48.17	9.19
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	58	49.01	11.14
KADINSI ÖZELLİKLER	58	52.35	8.63

Tablo 3 ve 4 un karşılaştırılması sonucunda 4. sınıfların alt ölçek puanlarından bir bölümünün, alman eğitimle bağlantılı olarak arttığı görülmektedir. Ancak iki grubun alt ölçekler temelindeki standart puanları arasında hesaplanan t testi sonuçlarına göre; bir tek Askeri Liderlik alt ölçeğinde 0.01 düzeyinde farklılık bulunmuştur.

PDR 1 ve 4. sınıfların kız öğrencileri arasında sadece liderlik alt boyutunda; erkek öğrencileri arasında ise Duyguları Anlama ve ideal benlik alt ölçeklerinde farklılık görülmüştür.

TABLO 4 PDR K DEĞİŞKENİNE GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAM VE SAPMALAR

	n	X	s
N= 71			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	71	50,50	10.20
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	71	51.86	10.11
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	71	48.87	9.42
GENELLİK	71	51.03	11.10
BAŞARMA	71	52.02	8.70
BAŞATLIK	71	50.17	10;86
SEBAT	71	50.46	9.71
DÜZEN	71	51.95	8.00
DUYGULARI ANLAMA	71	51.26	8.13
ŞEFKAT GÖSTERME	71	52.76	9.16
YAKINLIK	71	50.98	10.75
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	71	52.78	9.10
GÖSTERİŞ	71	49.75	10.10
BAĞIMSIZLIK	71	50.16	8.48
SALDIRGANLIK	71	50.99	10.09
DEĞİŞİKLİK	71	48.79	9.84
İLGİ GÖRME	71	48.45	9.67
KENDİNİ SUÇLAMA	71	50.62	8.97
UYARLIK	71	48.38	10,03
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	71	49.24	8,81
OTOKONTROL	71	52.84	10.83
ÖZGÜVEN	71	52.55	8,30
KİŞİSEL UYUM	71	51.73	12,24
İDEAL BENLİK	71	50.53	11,25
YARATICI KİŞİLİK	71	50.92	8.82
ASKERİ LİDERLİK	71	51.44	9.96
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	71	50.42	8.60
KADINSI ÖZELLİKLER	71	49.60	9.23

TABLE 5. PDR-E DEĞİŞKENİNE SAPMALAR GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAMA VE SAPMALAR

	n	X	s
N=40			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	40	48.28	8.48
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	40	48.84	9.82
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	40	48.57	8.16
GENELLİK	40	52.49	8.13
BAŞARMA	40	47.17	9.49
BAŞATLIK	40	47.32	10.02
SEBAT	40	48.12	9.55
DÜZEN	40	48.37	10.55
DUYGULARI ANLAMA	40	51.15	9.08
ŞEFKAT GÖSTERME	40	50.43	9,68
YAKINLIK	40	48.89	9.09
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	40	48,58	10,20
GÖSTERİŞ	40	50.41	10.53
BAĞIMSIZLIK	40	49.52	8.26
SALDIRGANLIK	40	46.90	9.80
DEĞİŞİKLİK	40	52.22	10.69
İLGİ GÖRME	40	50.05	10.43
KENDİNİ SUÇLAMA	40	52.29	10,57
UYARLIK	40	50.03	7.91
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	40	51.83	10.18
OTOKONTROL	40	51.30	9.06
ÖZGÜVEN	40	47.97	10,27
KİŞİSEL UYUM	40	50.26	9.51
İDEAL BENLİK	40	48.63	10.53
YARATICI KİŞİLİK	40	52.48	11.65
ASKERİ LİDERLİK	40	49.89	9.63
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	40	46.30	10.13
KADINSI ÖZELLİKLER	40	52.13	9,66

Araştırma kapsamı içinde, kontrol grubunun kişilik puanlarının cinsiyet faktörüne bağlı olarak değişim gösterip, göstermediği incelenmiştir. Bu amaçla toplanan verilerin sonuçları sistematikleştirilerek Tablo 4 (PDR-K) ve 5 (PDR-E) 'de sunulmuştur.

Tablo 4'ün incelenmesi sonucunda Psikolojik Danışmanlık bölümü kız öğrencilerinin teste verdikleri cevaplar doğrultusunda hesaplanan puanları içinde en yüksek değere ulaşan alt ölçekler sırasıyla şöyledir: Özgüven (52,84), Gösteriş (52, 78), Yakınlık (52, 76), Kişisel uyum (52, 55). En düşük alt ölçek puanı ise 43,38 ile Danışmaya Hazır oluş skalasından elde edilmiştir. Ayrıca PDR Kız öğrencilerinin kadınsı ve erkeksi özelliklerinin her ikisinde 50'nin

üstünde olduğu görülmektedir. Tablo 5'in incelenmesi sonucunda, PDR-erkek öğrencilerin Sıfat Listesi alt ölçeklerinden elde ettiği en yüksek aritmetik ortalamaların, Yaratıcı kişilik (52,48), Kendini suçlama (52,29), Değişik (52,22) ve Kadınsı özellikler (52,13) alt ölçeklerinden elde edildiği görülmektedir.

En düşük puanlı alt ölçek ise Erkeksi özelliklerdir (46,30), PDR erkek öğrencilerinde, kız öğrencilerde olduğu gibi tam bir andojen yapı yoktur. Kadınsı puanlar lehine bir artış gözlenmektedir.

Kontrol grubunu oluşturan Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışman Bölümü öğrencileri ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışman Bölümü öğrencileri arasındaki farklılık da araştırma kapsamı içinde incelenmiştir,

İÜ. ile M.Ü. Danışmanlık öğrencileri arasında genel toplam bakımından hiç bir alt ölçek dahilinde manidar bir fark görülmemiştir.

PDR-İ.Ü-4- Kızlar ile PDR. M.Ü. 4 Kızlar arasında sadece kadınsı özellik alt ölçeğinde İstanbul Üniversitesi lehine farklılık gözlenmiştir.

PDR-İÜ.4 Erkekler ile PDR. M.Ü. 4 erkekler arasında sadece işaretlenen toplam sıfat sayısı açısından İÜ. lehine fark bulunmuştur. Aynı durum M.Ü.4 ile İÜ.4 içinde görülmektedir.

PDR-İ. Ü. -1-Kızlar ile PDR-M. Ü. -1- kızlar arasında tercih edilen sıfatlar, Genellik, Başarma, Sebat, Düzen, Duygulan anlama, Şefkat gösterme, Kişisel Uyum, İdeal benlik, Liderlik ve Erkeksi özellikler alt ölçeklerinde 0.05 ve 0.01 düzeylerinde farklılık görülmüştür. Yine aynı üniversitelerin 1. sınıfları içinde erkekler arasında sadece LU. lehine karşı cinsle ilişki alt boyutunda farklılık elde edilmiştir. Birinci sınıfların genelinin üniversite bazında karşılaştırılmasında; Genellik, Başarma, Sebat, Duygulan anlam ve Liderlik alt ölçeklerinde farklılık bulunmuştur.

Deney grubunun Sıfat Listesinin alt ölçeklerinden aldığı sonuçların karşılaştırması amacıyla, çeşitli fakültelerin öğrencilerinden 90 kişilik bir kontrol grubu seçilmiştir. Kontrol grubu oluşturulurken, öğrencilerinin farklı ihtiyaç örüntülerine sahip oldukları kabul edilen mühendislik, resim-iş ve beden eğitim ve spor bölümleri seçilmiştir. Her bölümden 30 kişilik öğrenci grubu seçilmiştir.

Bu aşamada ilk önce her bölümün öğrencilerinin alt ölçekler dahilinde aldıkları puanlar değerlendirilerek ardından da PDR bölüm genel sonuçları ile aralarındaki farklılık "t" testi ile sınanmıştır.

Marmara Üniversitesi mühendislik fakültesi bilgisayar mühendisliği bölümünde çeşitli sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin Sıfat Listesinden aldıkları Puanlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6'nin incelenmesi sonucunda; mühendislik fakültesi öğrencilerinin Sıfat Listesinin alt ölçeklerinden almış olduğu puanlar içinde ortalamanın üstünde yer alanlar, Saldırganlık (53,65), Bağımsızlık (52,77), Gösteriş (52,77) ve Danışmaya hazır oluş (52,26) alt ölçekleri olduğu görülmektedir.

Skalalar bazında en düşük puanlar, Uyarlık ve Yakınlık alt ölçeklerinden elde edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar açısından mühendislik fakültesi öğrencilerinin kişilik özellikleri şu şekilde özetlenebilir: Bu kişiler, çoğu zaman kontrol altına alınması güç ve toplumsal kurallara pek uygun olmayan yollardan ifade edilen güçlü dürtülere sahiptir. Davranışları kararlı ve ataktır. Daima kendi sınırlarını zorlar ve aşmaya çalışırlar. Kendinde ve başkalarında güçlü olma özelliğine önem verirler. Bağımsız ve özdenetime sahip kişiler oldukları kadar kendilerine güvenli, iddialı ve sağlam iradeli kişilerdir. Başkalarının duygularına karşı ilgisizdirler, bencil ve inatçı kişiler olarak tanımlanabilirler.

TABLO 6. MÜHENDİSLİK T DEĞİŞKENİNE TALAMA VE SAPMALAR

N= 30

İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	30	48.78	7.91
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	30	49,32	8.54
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	30	50.79	8.65
GENELLİK	30	48.33	10.10
BAŞARMA	30	49.49	9.95
BAŞATLIK	30	50.61	9.57
SEBAT	30	48.29	10,08
DÜZEN	30	47.48	10.13
DUYGULARI ANLAMA	30	48.24	9.95
ŞEFKAT GÖSTERME	30	48.20	9.26
YAKINLIK	30	47,54	8.77
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	30	50.86	9.97
GÖSTERİŞ	30	52.77	9.56
BAĞIMSIZLIK	30	53,30	11.85
SALDIRGANLIK	30	53.65	10.09
DEĞİŞİKLİK	30	50.54	10.60
İLGİ GÖRME	30	50.30	9.48
KENDİNİ SUÇLAMA	30	48.67	8.02
UYARLIK	30	47.05	9.89
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	30	52.26	9.79
OTOKONTROL	30	48.51	9.38
ÖZGÜVEN	30	49.96	9.96
KİŞİSEL UYUM	30	47.26	9,36
İDEAL BENLİK	30	49.44	9.74
YARATICI KİŞİLİK	30	50.41	8.67
ASKERİ LİDERLİK	30	47.25	10.34
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	30	49.36	8.44
KADINSI ÖZELLİKLER	30	48.61	9.83

Resim bölümü öğrencilerinin testin alt ölçeklerinden almış oldukları puanlar tablo 7 de görülmektedir.

Resim bölümü öğrencileri en yüksek puanları: ideal benlik (54.82), Yaratıcı kişilik (53.85 i. Değişiklik (52.60), ilgi görme ihtiyacı (51.77). alt ölçeklerinde elde etmişlerdir' En düşük puanlar ise Erkeksi özellikler (46.54) ve Düzen (46.71) alt ölçeklerinde görülmektedir'.

Resim- iş bölümü öğrencilerinin kişilik testi alt ölçeklerinden aldığı puanların genel değerlendirilmesi şöyledir: Gerçek benlikleri ile ideal benlikleri arasında uyum vardır. Narsist bir benlik yüceltmesi görülür. Genelde gözlemciler

tarafından iyi uyum sağlamış ancak daha az hoşlanılan kişiler olarak değerlendirilmektedirler. Başkalarıyla ilişkilerinde tepeden bakan bir tutum sergilerler. İlgi alanları geniştir, üretkendirler Alışagelmişin dışında fikirleri vardır, sıra dışı bir düşünce sürecine sahiptirler, entelektüel ve kavramsal konulara tercih ederler Estetik izlenimlerden zevk alırlar. Çevreden gelecek saldırılara karşı hassastırlar. Doğrudan ve somut deneyimler yerine hayalleri ve fantezileri tercih eder kişilerdir. İçsel dünyaları ve duygulanımları çok önemlidir. Temelde kaygılı bir yapıları vardır.

TABLO 7. RESİM T DEĞİŞKENİNE GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAMA VE SAPMALAR.

RESİM T	n	X	s
N= 30			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	30	50.65	9.07
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	30	50.31	9.02
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	30	50.10	11.31
GENELLİK	30	51.24	10.43
BAŞARMA	30	48.30	8.45
BAŞATLIK	30	49.50	7.60
SEBAT	30	47.58	8.64
DÜZEN	30	46.71	8.75
DUYGULARI ANLAMA	30	51.50	9.53
ŞEFKAT GÖSTERME	30	50.92	12.11
YAKINLIK	30	49.95	10.43
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	30	50.56	9.62
GÖSTERİŞ	30	50.65	8.87
BAĞIMSIZLIK	30	49.40	13.06
SALDIRGANLIK	30	50.25	8.90
DEĞİŞİKLİK	30	52.60	11.00
İLGİ GÖRME	30	51.77	8.62
KENDİNİ SUÇLAMA	30	51.06	8.75
UYARLIK	30	48.85	11.99
DANIŞMAYA HAZIR OLUŞ	30	47.48	9.93
OTOKONTROL	30	47.23	8.86
ÖZGÜVEN	30	48.36	7.76
KİŞİSEL UYUM	30	47.90	8.51
İDEAL BENLİK	30	54.82	8.54
YARATICI KİŞİLİK	30	53.85	10.97
ASKERİ LİDERLİK	30	48.48	9.16
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	30	46.54	8.73
KADINSI ÖZELLİKLER	30	50.56	9.32

TABLO 8 BEDEN EĞİTİM T DEĞİŞKENİNE GÖRE ACL ALT BOYUTLAR İÇİN ORTALAMA VE SAPMALAR

	n	X	s
N=30			
İŞARETLENEN TOPLAM SIFAT	30	48,22	6.72
TERCİH EDİLEN 75 SIFAT	30	51.71	8,55
TERCİH EDİLMEYEN 75 SIFAT	30	48.72	9.15
GENELLİK	30	53.01	8.55
BAŞARMA	30	47.39	9,94
BAŞATLIK	30	48.74	9,62
SEBAT	30	48.80	10,23
DÜZEN	30	47.55	10.38
DUYGULARI ANLAMA	30	48,30	9.10
ŞEFKAT GÖSTERME	30	51.46	8,36
YAKINLIK	30	51.58	8.79
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ	30	50.14	8.58
GÖSTERİŞ	30	47.62	10.99
BAĞIMSIZLIK	30	50,70	8.54
SALDIRGANLIK	30	48.00	9.51
DEĞİŞİKLİK	30	49,35	10.88
İLGİ GÖRME	30	46.98	7,55
KENDİNİ SUÇLAMA	30	50.04	9.49
UYARLIK	30	50.41	8.64
DANIŞMAYA HAÇIR OLUŞ	30	49.76	10.07
OTOKONTROL	30	52.99	10.65
ÖZGÜVEN	30	50.34	10.19
KİŞİSEL UYUM	30	50.59	7.37
İDEAL BENLİK	30	49.38	8.14
YARATICI KİŞİLİK	30	48.05	10.66
ASKERİ LİDERLİK	30	49.48	8.51
ERKEKSİ ÖZELLİKLER	30	51.81	7.97
KADINSI ÖZELLİKLER	30	51.34	10.86

Kontrol grubu olarak alınan beden eğitim bölümü öğrencilerinin kişilik testinden almış olduğu puanlar tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 8'in incelenmesi sonucunda en yüksek puanların Genellik (53,01), Oto kontrol (52,99), Erkeksi özellikler (51,81), Yakınlık (51,58) alt ölçeklerinden alındıkları görülmektedir. İlgi görme (46,98), Başarma (47,39) ve Düzen (47,55) alt ölçeklerinden en düşük puanlar alınmıştır.

Beden eğitimi ve spor bölümünün öğrencilerinin alt ölçeklerden almış olduğu değerler, birbirleri ile tutarlı sonuçlar vermemiştir. En yüksek puan elde ettikleri alt ölçeklerin değerlendirmeleri birbirleri ile çelişkilidir. Bu nedenle beden

eğitimi b3lümü 3đrencilerinin kişilik 3zelliklerinin değerlendirilmesi yapılmamıştır.

Deney grubu ile kontrol grubunu oluşturan her bir b3l3m3n, kişilik testinden elde ettikleri değerler ve testin yorumunda temel alman en y3ksek puanlı beş 3lçekler karşılaştırıldığı zaman, b3y3k farklılıkların olduğu g3zlenmektedir.

Aritmetik ortamları arasındaki farkın manidarlığı "t" testi ile sınanmıştır.

M3hendislik 3đrenci grubu ile PDR b3l3m3 3đrencileri arasında. 05 d3zeyinde; Genellik, Yakınlık ve Kişisel uyum alt 3lçeklerinde PDR b3l3m3 3đrencileri lehine; Saldırıcılık alt boyutunda ise m3hendislik b3l3m3 3đrencileri lehine farklılık g3zlenmiştir.

Resim b3l3m3 3đrencileri ile PDR b3l3m3 3đrencileri arasında Kişisel uyum alt 3lçeğinde, PDR b3l3m3n3n haline bir farklılık bulunmuştur ($p < ,05$).

Beden eğitimi b3l3m3 3đrencileri ile PDR b3l3m3 3đrencileri arasında G3steriş alt 3lçeği bazında PDR b3l3m3 lehine farklılık bulunmuştur.

PDR ve resim b3l3m3 kız 3đrencileri arasında Sıfat Listesinin 3zg3ven alt 3lçeğinde PDR lehine 0.05 d3zeyinde farklılık bulunmuştur. Aynı b3l3mler erkek 3đrenciler arasında işaretlenen toplam sıfat ve tercih edilmeyen sıfatlar aısından farklılık g3r3lm3řt3r.

PDR ile m3hendislik b3l3m3 kız 3đrencileri arasında şefkat g3sterme, Yakınlık, Kişisel uyum alt 3lçeklerinde PDR lehine, danışmaya hazır oluş alt 3lçeğine ise m3hendislik lehine 0.05 d3zeyinde manidar farklılık bulunmuştur. Aynı b3l3mler de erkek 3đrenciler arasında sadece m3hendislik b3l3m3 3đrencileri lehine saldırıcılık alt 3lçeğinde farklılık g3zlenmiştir,

PDR ile beden eğitimi b3l3m3 erkekleri arasında sadece Erkeksi 3zellikler alt 3lçeğinde, beden eğitim b3l3m3 3đrencileri lehine 0.05 d3zeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Kız 3đrenciler arasında farklılık bulunmamıştır.

Araştırma sonuçlarına g3re;

Deney ve kontrol grupları arasında (Toplam, Erkek ve Kadınlar) alt 3lçekler temelinde belirgin farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, araştırmada kullanılan Sıfat Liste'sinin ayırt edicilik g3stergesi olarak kabul edilmiştir.

KAYNAKLAR

Bergin A, **Personality and Performance Correlates of Empathic Understanding in Psychotherapy** (Ed Tamlinson and J. Hart) New Directions in Ghent Centered Therapy Boston.. Houghton-Mifflin. 1970.

Gough. H ve A.B.Heilbrun **The Adjective Check list Manual** Palo. ALTO. Consults Psychologist Press. 1980.

Savran Canan. **Sifat Listesi EI Kitabı**, İstanbul 1995.

Super DE. **Self-Concept in Vocational Development in D.E. Teachers College**, Columbia University 1963.